

Andrew Britt

(Het belang van) de sociale basis in 10 minuten

Wat is de sociale basis? Waarom is het belangrijk? Hoe ziet jullie sociale basis eruit? Hoe kan je de sociale basis (helpen) versterken?

Even voorstellen

- Andrew Britt, Senior onderzoeker, o.a. op de Sociale Basis

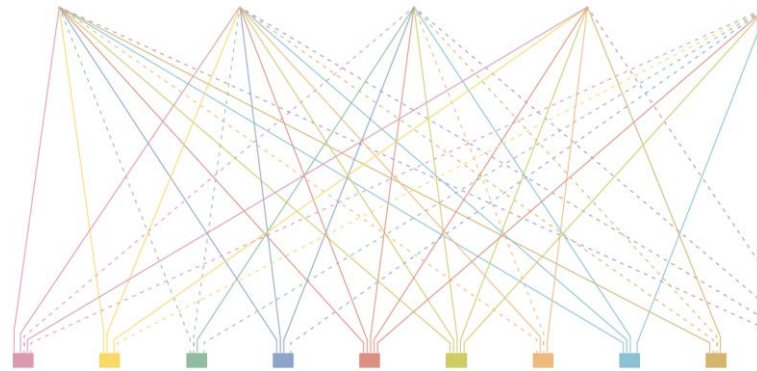
Een verkenning naar de mogelijkheden van kwantificeren en moneteriseren in de sociale basis

CIJFERS EN DE SOCIALE BASIS

Kernboodschap en position paper Sociale Basis

Dit document is opgesteld in samenwerking door (in willekeurige volgorde) Sociaal Werk Nederland, MantelzorgNL, de VNG, de NOV, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Directie Maatschappelijke Ondersteuning), Movisie en het Verwey-Jonker Instituut. Dit document is geen eindproduct maar een tussenstap. Een weergave van waar deze partijen staan in hun denken in 2023.

DE SOCIALE BASIS VERSTERKEN INVESTEREN IN DE TOEKOMST

Verandertheorie en bouwstenen voor overheden en maatschappelijke partners

VERWEY

JONKER

Instituut

VERWEY
JONKER

Gespreksmodel Sociale Basis

Wat verstaan we nou precies onder 'sociale basis' en waarom moeten we er eigenlijk in investeren?

kennis en oepak van
sociale vraagstukken

VERWEY
JONKER

Instituut

Hoge verwachtingen van een diffuus concept

- *‘Het is eigenlijk vreemd gesteld met het begrip “sociale basis”. Het begrip duikt de laatste jaren steeds vaker op in gemeentelijke beleidsnotities over het sociaal domein, maar daarmee wint het eerder aan vanzelfsprekendheid dan aan helderheid. Het heeft vooral een vermoedelijke ‘ongeveer’ betekenis.’**

*Van der Lans (2023) ‘Ontsnappen aan aanbesteden’. p. 79.

- Het is een beleidsconcept.
- Een vrijwilliger bij de (sport)vereniging, buurtbewoners die samen zwerfvuil gaan rapen, een mantelzorger die zorgt voor een naaste, een inloopochtend in een gebedshuis, burens die elkaar helpen met kleine dingen, een *peer-support*- of zelfhulpgroep, een opbouwwerker, een taalmaatje, een kind- of jongerenwerker, de woonconsulent van de corporatie, buurtvaders/-moeders, etc.

Diffuus begrip, verschillende visies

- Geen gedeelde definitie, is logisch...
- ...maar maakt ook kwetsbaar.
 - Kwetsbaar omdat je niet altijd weet waar je samen naar toe werkt en waarom.
 - Kwetsbaar voor bezuinigingen.
- Twee (botsende?) krachten:
 - Sociale basis met een intrinsieke waarde op zichzelf.
 - Sociale basis als (hiërarchisch) onderdeel van een zorg- en ondersteuningspiramide.
- Dicteren van 'één landelijke uniforme definitie' niet de oplossing.
- Wél lokale afbakening.

Realistische verwachtingen?

Bron	Verwachting van de sociale basis	Waartoe moet dit dienen?
Mantelzorgagenda 2023-2026	De ambitie van het kabinet is om de sociale basis te versterken ...	... om de zorg en ondersteuning ook in 2040 te kunnen garanderen. (p. 5)
Aanpak geldzorgen, armoede en schulden (Kamerbrief)	Signalering van dreigende of beginnende geldzorgen, het gesprek hierover aangaan en ondersteuning bieden of doorverwijzen naar de juiste hulp moet dicht om mensen heen gebeuren (...) waar vertrouwensrelaties liggen en op plekken waar mensen toch al komen: onder meer werkgevers, scholen, sportverenigingen, huisartsen, bibliotheken, ..., buurthuizen, gebedshuizen, geboortezorg en (...) ervaringswerkers, vrijwilligers en andere sleutelfiguren spelen hierin een onmisbare rol. (p. 11)	Preventie van geldzorgen kan veel maatschappelijk en financieel leed voorkomen. (p. 12)
Hervormingsagend a Jeugd 2023-2028	Passende en tijdige hulp en ondersteuning (...) vindt zoveel mogelijk plaats binnen het eigen netwerk en de context waarin jeugdigen opgroeien met ouders, vrienden, familie, burens, sportcoaches, leerkrachten, kinderopvangmedewerkers, kinder- en jongerenwerkers, jeugdgezondheidszorg, informele steunfiguren. Deze dagelijkse contacten (formeel en informeel) worden alleen waar nodig aangevuld met extra expertise. (p. 8) 'Het is van belang dat jeugdigen en gezinnen zoveel mogelijk toegerust zijn om (hulp)vragen gezamenlijk en in hun sociale context op te pakken en als dat niet lukt, antwoorden laagdrempelig weten te vinden. We leggen aan ouders beter uit waar ze terecht kunnen met hun vragen. (p. 18) 'Een gedeelde invulling van de begrippen 'gebruikelijke zorg' en 'eigen kracht' moeten bijdragen aan een betere afbakening van de reikwijdte van de jeugdhulpplicht (p. 20)'.	met beperkte hoeveelheid mensen en middelen moeten scherpe keuzes gemaakt worden wie in aanmerking komt voor professionele jeugdhulp. (p. 11) Het doel [is] de toegankelijkheid, kwaliteit en betaalbaarheid van zorg te borgen. (p. 15) Deze aanpak zal met goede afspraken over de grenzen van sectoren heen het beroep op jeugdzorg omlaag kunnen brengen. (p. 19)
Programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO)	We beantwoorden niet elke hulpvraag met ondersteuning en zorg, maar helpen mensen met zelfstandig blijven. (p. 7) Waar we samen leven en elkaar helpen. (...) Gemeenten faciliteren het 'omzien naar elkaar in de wijk' door een breed, laagdrempelig en vindbaar aanbod van activiteiten en ondersteuning in de eigen buurt of wijk. [...] Een sterke sociale basis bevordert de vitaliteit en gezondheid van ouderen. Zij kunnen beter, langer en meer participeren in de samenleving'. (Lijn: zelf als het kan). (p. 22) Ouderen kunnen terugvallen op een voldoende groot netwerk omdat het tijdig gelukt is hier - met ondersteuning - in te investeren. Dit leidt onder andere tot meer veerkracht, meer levensgeluk en minder eenzaamheid. We kijken naar elkaar om en iedereen pakt hierin een verantwoordelijkheid: van burens en naasten tot de overheid en private partijen. (p. 40) Voor bewoners die aan de criteria voldoen worden plekken [aangeboden] waar wonen, zorg en ondersteuning in samenhang worden aangeboden op basis van de Wlz. Voor andere ouderen met een Wlz-indicatie voeren we geleidelijk scheiden van wonen en zorg door. ... (p. 59)	Reablement wordt ingezet om de zelfredzaamheid te bevorderen en daarmee een ondersteunings- en/of zorgvraag te verminderen maar ook als preventieve maatregel om een zorgvraag te voorkomen. (p. 23) ...Zo blijft er verpleeghuiscapaciteit beschikbaar om aan de steeds zwaarder wordende zorgvraag van ouderen te kunnen voldoen (p. 59).'

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)	Gezondheid vraagt om een beweging naar het versterken van het normale leven, de weerbaarheid en veerkracht, demedicaliseren en gezondheidsvaardigheden. (p. 5) Onmisbare inzet van bij de samenleving betrokken inwoners, vrijwilligers en mantelzorgers. Het is nodig de informele zorg te versterken, te ondersteunen en te waarderen. (p. 18) Om een sterke sociale basis te organiseren waarin mensen omzien naar elkaar.... (p. 19)	Het gaat over gemeenschap en de lokale sociale samenhang in steden, dorpen en wijken. (...) Een sterke sociale basis om vanuit preventie, omkijken naar elkaar en lichte ondersteuning het beroep op gespecialiseerde zorg voor een deel overbodig te maken, terug te dringen of te vervangen. (p. 18) In een wijk waar veel sociale samenhang is, is het makkelijker elkaar te ontmoeten en hulp te vragen en te bieden. (p. 18) ... en hulpvragen (niet direct zorg gerelateerd) met en voor elkaar oplossen (p. 19)
Integraal zorg akkoord. Samen werken aan gezonde zorg	De zorgsector, de politiek en de samenleving als geheel; alleen samen kunnen we de zorg toekomstbestendig maken.” (p. 5) Inzetten op gezondheid en welzijn door middel van (wijkgerichte) preventie en ondersteuning, zodat mensen zo gezond en vitaal mogelijk zijn en zorgvragen worden voorkomen of minder zwaar worden. Daarbij gaat het zowel om het bevorderen van een gezonde leefstijl en mentale gezondheidsvaardigheden in een gezonde leefomgeving als om het versterken van de sociale omgeving en zelfredzaamheid van mensen. (p. 6) Zelfzorg en informele zorg als begin van passende zorg. Als dit niet genoeg blijkt, dan een beroep op formele zorg. (p. 9) Bij een hulpvraag kijken we naar de mogelijkheden van een ieder, (....). Dit doen we met behulp van het netwerk van naasten en professionals en met inzet van de mogelijkheden die er zijn in de wijk en digitaal in e-communities. In nauwe samenwerking met zorg- en welzijnsorganisaties en in directe verbinding met de huisarts. (p. 70)	...de zorg toekomstbestendig maken. (p. 5) ...en zorgvragen worden voorkomen of minder zwaar worden. (p. 6) Om de groeiende zorgvraag te kunnen opvangen, moet deze passen binnen de beschikbare mensen en middelen. Passende zorg is daarmee ook arbeidsbesparende zorg. (p. 9)
Verdelen van schaarste in de wijkverpleging, Nederlands Zorginstituut	Taakherschikking: zorgtaken die nu door de wijkverpleegkundige, verpleegkundige of verzorgende worden gedaan, verschuiven naar helpenden en, als het mogelijk is, naar informele zorgverleners en mantelzorgers. (p. 6) Verschuiving van langdurig laag-intensieve zorg naar helpenden of informele zorgverleners past goed bij het streven naar passende zorg en kan de druk op de wijkverpleging verminderen. (p. 13) Door zorgtaken van de wijkverpleegkundigen, verpleegkundigen en de verzorgenden over te dragen aan helpenden (mbo niveau 2) of informele zorgverleners (wel of niet betaald vanuit een pgb) kan de druk op wijkverpleging verminderd worden. (p15) Passende zorg begint bij zelfzorg en informele zorg. Pas als dit onvoldoende kan bijdragen, sluit formele zorg aan. (p. 46)	Behouden van de toegankelijkheid en kwaliteit van de wijkverpleging nu en in de toekomst.
Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV)	Veiligheid en verminderen criminaliteit: extra inzetten door (...) tot en met leraren op scholen, jongerenwerk, jeugdzorg, lokale ondernemers en werkgevers (p. 36) Periodiek alliantie overleg met woningcorporaties, scholen, werkgevers, politie, OM, zorgverzekeraars, GGD, welzijnsinstellingen en een vertegenwoordiging van bewoners. (p. 41)	Vergroting van de veiligheids(beleving) in focusgebieden (p. 36)
De juiste zorg op de juiste plek (2018)	Het sociale systeem, de woonomgeving en de wijk, die het functioneren van de persoon in belangrijke mate ondersteunen [is een betrokken partij]. (p. 10) Mensen die actief met hun gezondheid en welzijn bezig zijn, proberen zorg en ondersteuning te voorkomen, hun netwerk goed te benutten, professionals op tijd te vinden als dat nodig is en leren omgaan met hun beperkingen. (p. 17) De ambulante setting heeft ook tot gevolg dat: (...) het betrekken en mobiliseren van sociale netwerken beter lukt (p. 34) Pas op het moment dat een zorgprofessional weet dat een andere zorgprofessional – of een patiënt of naaste - ook is opgeleid voor een handeling, kan de taak met vertrouwen worden overgelaten (p. 34)	De zorg toegankelijk, betaalbaar en van hoge kwaliteit te houden. (p. 14) Gaan we door op de ingeslagen weg, dan dreigt in 2022 een tekort van 100 tot 125 duizend werknemers in de zorg. Dit vraagt veel van verschillende partijen (p. 35)

Wat rekenen wij als onderzoekers tot de sociale basis?

Iets is eerder sociale basis als het bijdraagt aan...

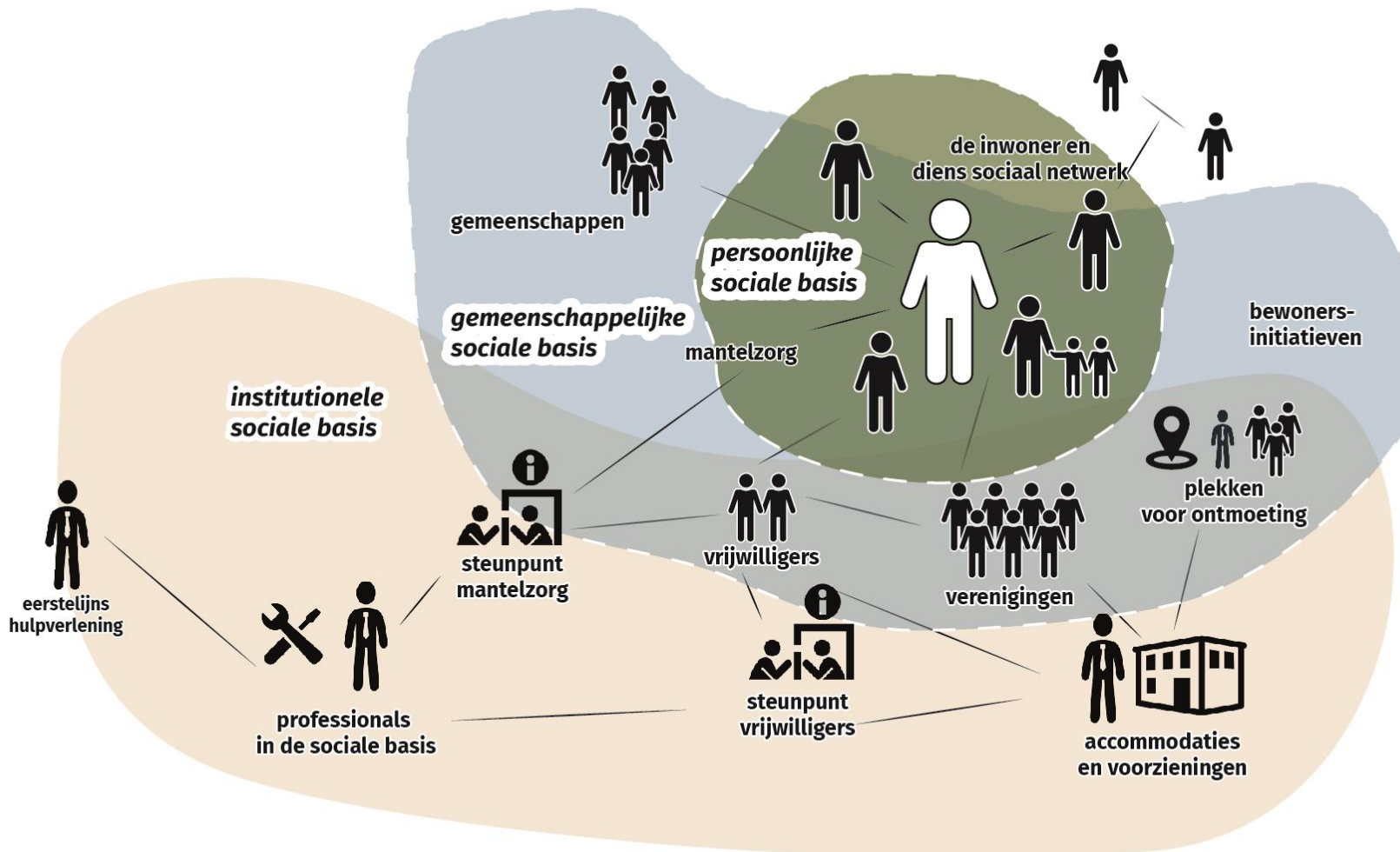
1. (meer) verbinding tussen (groepen) bewoners; lokale binding;
2. positieve sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen;
3. voorkomen of afnemen van negatieve maatschappelijke ontwikkelingen;
4. laagdrempelige steun aan/tussen inwoners die dat nodig hebben.

We rekenen iets eerder tot de sociale basis als...

- A. er geen indicatie nodig is om deel te nemen;
- B. iedereen in principe welkom is;
- C. geen primair commerciële inslag;
- D. het in hoge mate draait op vrijwillige inzet;
- E. er sprake is van wederkerigheid;
- F. Inzet vanuit een oprechte, maatschappelijke betrokkenheid, vanuit een intrinsieke motivatie.

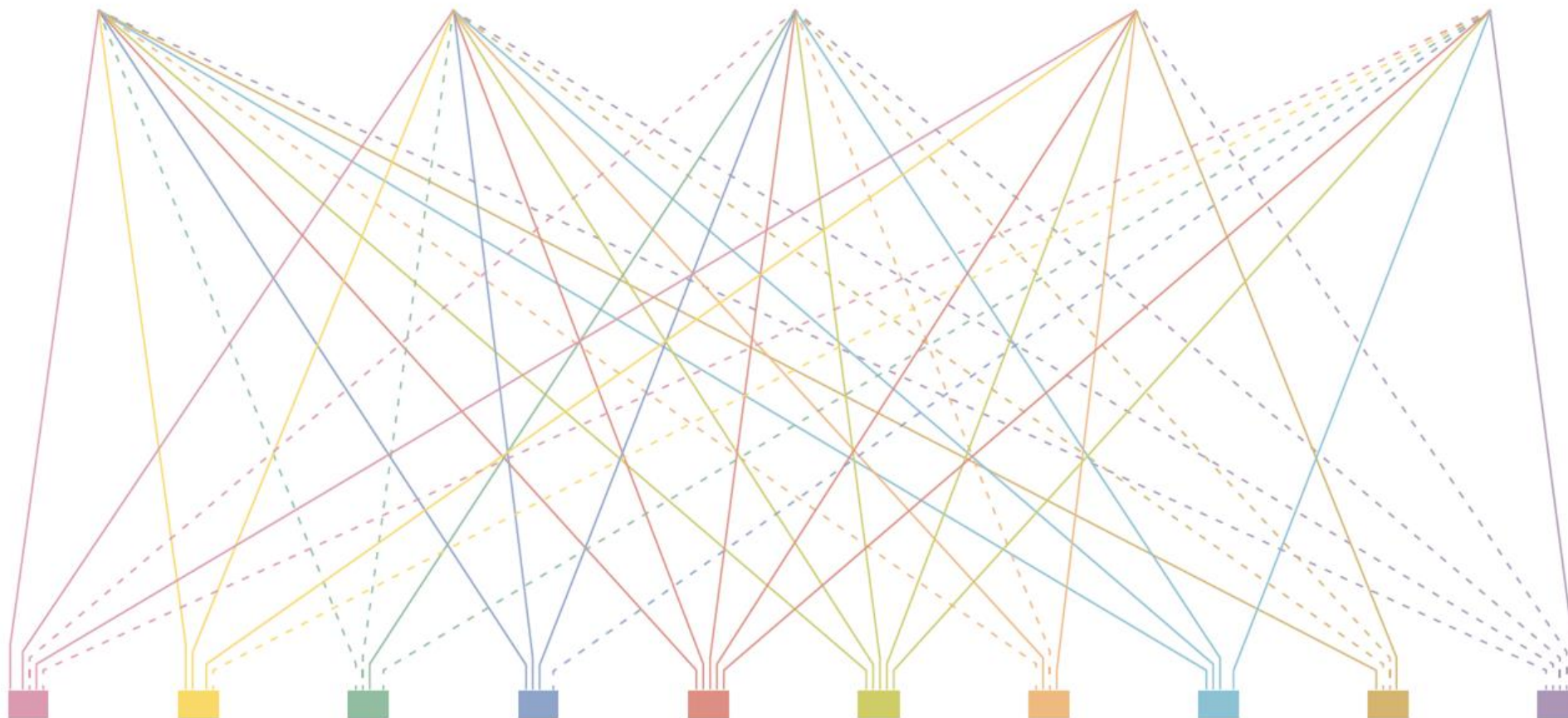

Hoe voer je een concreter gesprek over de sociale basis?

- Gespreksinstrument om te helpen in het afbakenen van de eigen lokale sociale basis. En de verwachtingen daarvan.
- De rol van de (lokale) overheid is in elke sfeer anders.
- Maar, de overheid heeft zeker een rol!

Hoe kan je de sociale basis versterken?

DE SOCIALE BASIS VERSTERKEN, INVESTEREN IN DE TOEKOMST

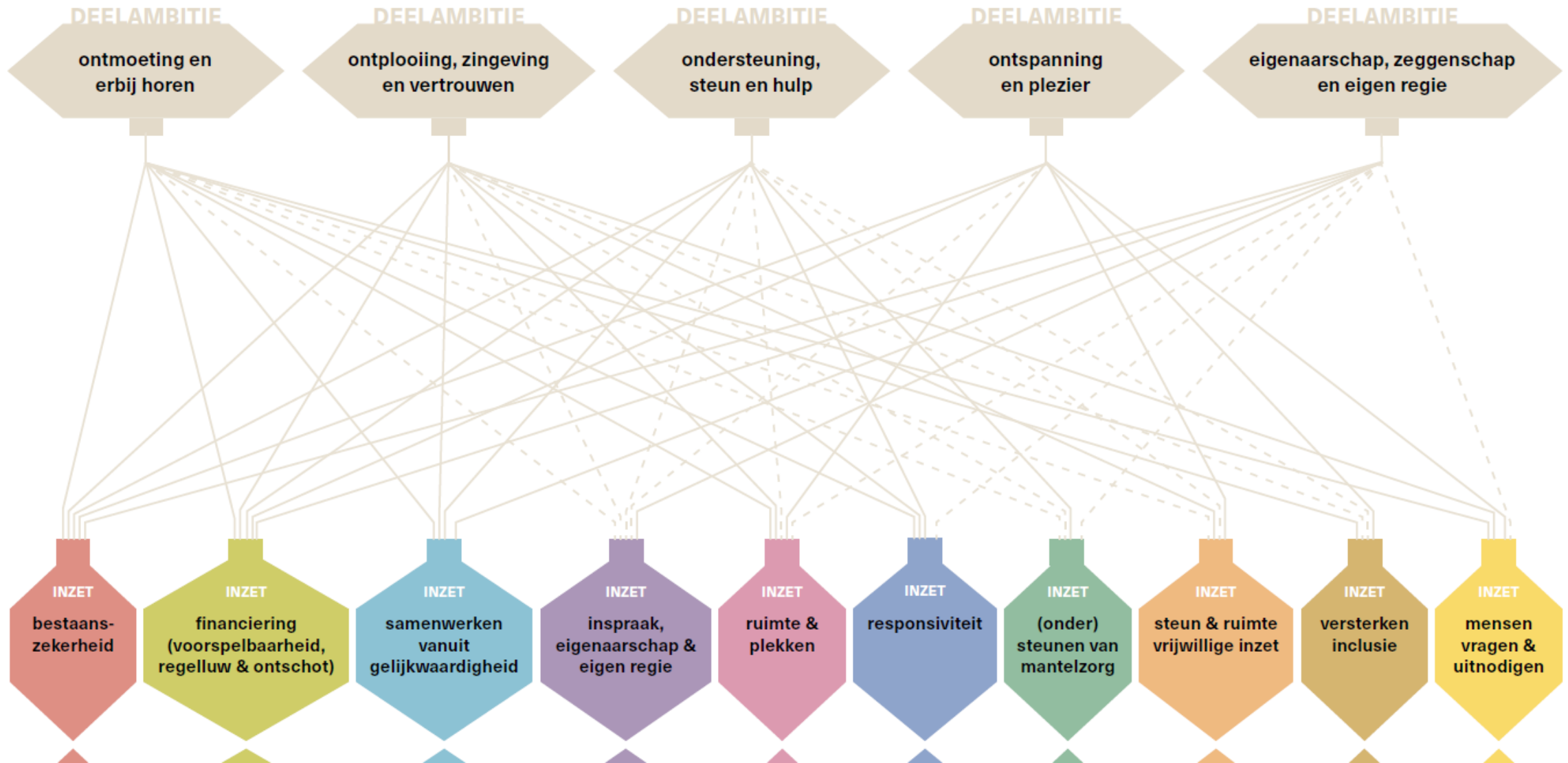
Verandertheorie en bouwstenen voor overheden en maatschappelijke partners

verandertheorie

SOCIALE BASIS

HOOFDAMBITIE

'Wij streven naar een veerkrachtige, inclusieve en zorgzame samenleving waarin mensen kunnen floreren, naar elkaar kunnen en willen omkijken en bijdragen aan het eigen en andermans welzijn.'

Dank voor jullie aandacht!
Ruimte voor vragen.

Andrew Britt
abritt@verwey-jonker.nl

Meer lezen?

<https://www.verwey-jonker.nl/onderzoek-naar-de-sociale-basis/>

